

Tadeusz Filipiak

Katedra Ekonomiki i Organizacji
Gospodarstw Rolniczych SGGW

Produkcja oraz spożycie owoców i warzyw w Polsce

Ogrodnictwo odgrywa istotną rolę w kompleksie gospodarki żywnościowej. O wysokiej randze polskiego ogrodnictwa świadczy jego pozycja w europejskiej i światowej produkcji oraz w handlu zagranicznym produktami ogrodniczymi, a także ogromna rola w całym kompleksie gospodarki żywnościowej kraju.

Polska zajmuje w europejskiej produkcji warzyw (bez b. ZSRR) trzecie miejsce (po Włoszech i Hiszpanii). Trzecia pozycja Polski wynosząca 12% produkcji warzyw w Unii Europejskiej wynika głównie z bardzo wysokiej produkcji buraka ćwikłowego (85% produkcji UE), kapusty (47%) marchwi i ogórka (14%) oraz cebuli (12%) [Skąpski 2001]. W europejskiej produkcji owoców Polska zajmuje szóste miejsce (po Włoszech, Hiszpanii, Francji, Niemczech i Grecji). W produkcji jabłek, wiśni, malin, porzeczek i agrestu znajdujemy się w czołówce światowych producentów.

Produkcja ogrodnicza wpływa również na rozwój samego rolnictwa, zwiększenie zatrudnienia z uwagi na dużą pracochłonność produkcji oraz na funkcjonowanie przemysłu spożywczego. Szybki rozwój produkcji ogrodniczej jest siłą napędową rozwoju przetwórstwa owocowo-warzywnego, a także handlu zagranicznego.

Rolę gospodarczą i społeczną ogrodnictwa wyznacza udział produkcji ogrodniczej, handlu i przetwórstwa rolno-spożywczego w efektach rolnictwa jako całości, a zwłaszcza w dziale produkcji roślinnej. Produkty ogrodnicze oraz ich przetwory stanowią około 40% towarowej produkcji roślinnej rolnictwa, około 25% eksportu rolno-spożywczego oraz około 12–16% ogółu spożywanych produktów żywnościowych (dane dla 1998 r.). Gruntowe uprawy ogrodnicze zajmują 641 tys. ha, tj. 3,4% powierzchni upraw użytków rolnych. Udział ogrodnictwa w globalnej wartości produkcji rolnej wynosi około 21,7% [Kubiak 1999].

Produkcja ogrodnicza charakteryzuje się najwyższym wśród wszystkich działów rolnictwa wykorzystaniem postępu biologicznego, technicznego oraz technologicznego. Jest to szczególnie widoczne w gospodarstwach wiodących, które wdrażają do produkcji najnowsze odmiany nasion warzyw i drzew, wprowadzają nowe technologie uprawy i szkółkarstwa, a dzięki temu uzyskują

wysokie efekty ilościowe, jakościowe oraz ekonomiczne. Jednostki te mają również istotny wpływ na trend rozwojowy w owocowo-warzywnym sektorze rolnictwa i wpływają na zachowania innych podmiotów w nim działających, zmuszając je niejako do określonych działań prowadzących do tzw. dotrzymywania kroku liderom. W skali makro oznacza to umocnienie się tego sektora rolnictwa w gospodarce i przygotowanie się do wolnej konkurencji na rynku międzynarodowym i wejścia do UE. W związku z tym Polska ma sprzyjające warunki do szybkiego rozwoju eksportu produktów ogrodnich. Te korzystne warunki wynikają również:

- z bogatych tradycji w produkcji i eksporcie,
- ze stosunkowo wysokiego poziomu rozwoju produkcji ogrodnich,
- z wystarczającej ilości siły roboczej występującej na wsi, potrzebnej do pokrycia zapotrzebowania na pracochłonną produkcję ogrodnich,
- z korzystnego położenia Polski w centrum Europy,
- ze stosowanych już w chwili obecnej nowoczesnych technologii,
- z postępującej modernizacji samego ogrodnictwa, a także usprawniania infrastruktury otaczającej ogrodnictwo (budowa nowoczesnych rynków hurtowych, powstawanie nowych i rozwój istniejących zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego itp.) [Kubiak 1999].

Produkcja owoców

W warunkach umiarkowanego klimatu Polski uprawami sadowniczymi objęta jest niewielka liczba gatunków drzew owocowych, krzewów i bylin. Największe znaczenie mają jabłka, gruszki, śliwy, wiśnie i czereśnie, a z owoców jagodowych: truskawki, maliny, porzeczki (czarne i kolorowe) oraz agrest.

Liczby przedstawiające potencjał produkcyjny drzew owocowych w Polsce w latach 1956–2000 przedstawiono w tabeli 1. Liczba drzew owocujących zwiększyła się w tym czasie z 41 419 tys. sztuk do 102 900 tys. sztuk (wzrost prawie 2,5-krotny). Na uwagę zasługuje fakt, że potencjał produkcyjny w obecnym stanie został osiągnięty już w 1975 r. W 1990 r. liczba drzew owocujących zmniejszyła się prawie o połowę. Związane to było z ostrą zimą na przełomie lat 1986/1987, na skutek której wymarzło około 35–40 mln sztuk drzew. W 2000 r. najliczniejszymi gatunkami drzew owocowych były jabłonie (ponad 63,5% populacji), wiśnie (15%) i śliwy (ponad 10%).

Zbiory z drzew owocowych zwiększyły się z 224 tys. t w 1950 r. do rekordowej wielkości 2471 tys. t w 1997 r., by w 2000 r. osiągnąć poziom 1837 tys. t. Z powodu zmniejszenia się potencjału produkcyjnego w latach 1987–1990 nastąpił spadek zbiorów z drzew owocujących prawie o 50% (tab. 2). Mimo tego, że w poszczególnych latach następuje zmiana zarówno na plus, jak i na

Tabela 1

Potencjał produkcyjny owoców w latach 1956–2000 (w tys. szt.)

Rok	Ogółem	Jabłonie	Grusze	Śliwy	Wiśnie	Czereśnie	Inne
1956	41419	17565	5510	8925	6058	2846	515
1961	83697	31462	10767	20423	14022	4877	2146
1965	75474	31149	9585	16887	12017	4290	1546
1970	79250	33939	9675	17218	12540	4311	1567
1975	93615	46246	9338	19506	12090	3893	2542
1980	97185	52967	8403	18330	11258	3677	2550
1985	93931	51395	8073	16026	12051	3474	2912
1990	52109	30454	3673	6756	8926	1550	750
1991	61849	32455	4102	7222	9076	1803	920
1992	71095	36989	4561	8818	10593	2088	1361
1993	75842	39601	4883	9207	11371	2240	1540
1994	70955	41840	4636	8976	11693	2310	1500
1995	76478	44482	5226	9500	12890	2591	1789
1996	89362	54078	5391	10242	14628	2899	2124
1997	95645	59516	5524	10612	14569	3046	2378
1998	97150	61705	6040	10871	15321	3213	–
1999	104651	69646	5713	10458	15735	3099	–
2000	102900	65400	5800	10500	15500	3200	–

Źródło: dane GUS.

minus w stosunku do roku poprzedniego, to ogólny trend uzyskiwanych zbiorów jest trendem rosnącym. W latach 1997–2000 nastąpiło zmniejszenie wielkości uzyskiwanych zbiorów z rekordowej wielkości 2471 tys. t do 1837 tys. t, (spadek aż o 25%). W 2000 r. najwięcej wyprodukowano jabłek (1450 tys. t, co stanowiło aż prawie 78,9% wszystkich zbiorów). Kolejnymi gatunkami owoców pod względem wielkości zbiorów były wiśnie (7,6% zbiorów), śliwki (ok. 5,8%) oraz grusze (ok. 4,5%).

Tabela 2

Zbiory z drzew owocujących w Polsce w latach 1950–2000 (tys. t)

Rok	Ogółem	Jabłonie	Grusze	Śliwy	Wiśnie	Czereśnie	Inne
1	2	3	4	5	6	7	8
1950	224	113	34	36	27	15	–
1955	304	178	30	39	24	30	5
1960	1113	627	190	168	81	41	6
1965	405	197	64	80	34	26	4
1970	1009	691	118	134	30	29	7

cd. tabeli 2

1	2	3	4	5	6	7	8
1975	1085	841	82	115	19	22	6
1980	1214	844	80	210	42	25	13
1985	1719	1343	96	172	66	31	11
1990	979	812	35	43	77	9	3
1991	1365	1145	53	67	80	16	4
1992	1889	1569	67	98	119	26	10
1993	2223	1842	89	99	147	32	14
1994	1721	1441	45	77	119	29	10
1995	1654	1288	83	89	145	36	13
1996	2221	1864	50	108	147	37	15
1997	2471	2098	58	127	136	36	16
1998	2091	1687	83	107	156	41	–
1999	1958	1604	67	91	145	35	–
2000	1837	1450	82	107	140	39	–

Źródło: dane GUS.

W grupie owoców jagodowych odnotowuje się brak jednoznacznego trendu, a na przestrzeni lat 1961–1999 wielokrotnie przemienne następowała zmiana dodatnia lub ujemna w stosunku do roku poprzedniego (tab. 3). Generalnie należy stwierdzić, że poziom produkcji owoców miękkich wzrastał do lat 90. W ostatnich dziesięciu latach ubiegłego stulecia możemy mówić o utrzymaniu produkcji wszystkich owoców miękkich na stałym poziomie, choć można zauważyć nawet dość duże wahania w poszczególnych latach. Zbiory owoców jagodowych w latach 90. utrzymywały się na poziomie 400–500 tys. ton. W 2000 r. największe zbiory owoców jagodowych zanotowano w przypadku truskawek, (171 tys. t, co stanowiło 41,8% zbiorów). Kolejnymi owocami jagodowymi pod względem wielkości zbiorów były porzeczki (35,9% zbiorów), maliny (9,7%) oraz agrest (zaledwie 7%).

Tabela 3

Zbiory owoców jagodowych w Polsce w latach 1961–2000 (tys. t)

Rok	Ogółem	Truskawki	Maliny	Porzeczki	Agrest	Pozostałe
1	2	3	4	5	6	7
1961	95	26	5	41	23	–
1965	207	148	6	36	17	–
1970	181	94	11	52	24	–
1975	301	160	25	90	26	–
1980	349	180	20	112	37	–
1985	465	212	32	180	41	–

cd. tabeli 3

1	2	3	4	5	6	7
1990	436	241	28	130	35	2
1991	508	263	32	169	41	3
1992	497	205	28	213	45	6
1993	483	200	32	196	47	8
1994	390	141	30	169	42	8
1995	461	211	40	155	42	13
1996	468	181	36	193	42	16
1997	417	163	40	162	36	16
1998	426	150	45	175	38	–
1999	429	178	43	153	32	–
2000	409	171	40	147	29	–

Źródło: dane GUS.

W produkcji ogrodniczej szczególne znaczenie mają owoce miękkie, które ze względu na walory smakowe rozstawiły nasz kraj nie tylko w Europie, ale i na całym świecie. Z cennych walorów konsumpcyjnych i użytkowych owoców miękkich w naszym kraju należy wymienić aromat, smak i zdrowotność, które wynikają z warunków klimatyczno-glebowych oraz stosowania w przewadze naturalnych metod uprawy roślin ogrodniczych. Można stwierdzić, że polskie produkty są zdrowe z uwagi na mały zakres stosowanej chemizacji upraw [Kubiak 1999].

Produkcja warzyw

Wielkość produkcji warzyw gruntowych i pod osłonami w Polsce w latach 1950–2000 przedstawiono w tabeli 4. Produkcja ogółem w analizowanym okresie zwiększyła się z 1973 tys. t do 5520 tys. t (ponad 2,5-krotnie). Poziom produkcji warzyw gruntowych wzrastał do lat 90. i w ostatnich dziesięciu latach praktycznie się nie zmienił. Poziom produkcji warzyw ogółem w latach 1990–2000 wynosił średnio 5,5 mln t rocznie. Produkcja warzyw w latach 90. miała jednak niewielką tendencję malejącą. Okresowo minimalnie wahał i nie zmienił się w zasadzie poziom zbiorów kapusty, marchwi, cebuli i buraków ćwikłowych. Największy spadek można zauważyć w produkcji pomidorów i ogórków. W 2000 r. wyprodukowano ponad 5,5 mln t warzyw. Największe zbiory w tym roku odnotowano w przypadku: kapusty (34,4% zbiorów), marchwi (17,2%), cebuli (13,0%) oraz buraków ćwikłowych (9,1%).

Tabela 4

Produkcja warzyw gruntowych i spod osłon w Polsce w latach 1950–2000 (tys. t)

Rok	Ogółem	Warzywa gruntowe	Kapusta	Cebula	Marchew	Buraki ćwikłowe	Ogórki	Pomidory	Pozostałe	Warzywa spod osłon	Pomidory	Ogórki	Pozostałe
1950	–	1973	1068	126	192	212	112	72	191	–	–	–	–
1955	–	2321	1041	162	270	250	167	190	241	–	–	–	–
1960	–	3359	1730	182	391	380	209	164	303	–	–	–	–
1965	–	3713	1778	325	444	334	201	185	446	–	–	–	–
1970	–	4180	1652	365	490	440	440	355	438	–	–	–	–
1975	–	4124	1563	330	435	419	487	418	472	–	–	–	–
1980	3847	3672	1353	301	548	376	238	180	676	175	–	–	–
1985	4605	4370	1570	461	682	436	142	268	811	235	–	–	–
1990	5628	5327	1749	568	821	510	387	414	878	301	170	111	20
1991	6019	5737	1848	670	842	533	463	450	931	282	159	103	20
1992	4774	4509	1286	539	672	449	395	404	764	265	155	93	17
1993	6138	5875	1954	724	931	594	377	363	932	263	152	88	23
1994	5369	5107	1672	591	786	517	366	375	800	262	157	87	18
1995	5928	5643	1866	760	814	524	406	401	872	285	174	89	22
1996	5423	5104	1832	646	794	503	310	230	789	319	197	97	25
1997	5283	4936	1770	611	799	481	335	219	721	347	205	100	42
1998	6287	5919	2020	756	992	543	400	356	–	369	231	99	39
1999	5626	5250	1709	688	907	486	385	333	–	377	235	107	38
2000	5889	5520	1899	720	947	504	356	312	–	369	231	102	–

Źródło: dane GUS.

Według danych GUS, w latach 1966–1970 średnia roczna produkcja warzyw pod osłonami wynosiła 42,6 tys. t, a w latach 1971–1975 wielkość ta wynosiła 48,3 tys. t. Znaczenie tych upraw warzywnych w skali globalnej można więc uznać za marginalne aż do lat 80. W 1980 r. produkcja warzyw spod osłon osiągnęła 175 tys. t, a w 1990 r. produkowano ich już 301 tys. t. Produkcja warzyw spod osłon została rozwinięta dzięki bardzo korzystnym relacjom zachodzącym między cenami opału, energii elektrycznej i materiałów budowlanych dotowanymi przez państwo a cenami warzyw kształtowanymi w zasadzie przez mechanizmy rynkowe [Skąpski 2001]. Wprowadzenie w Polsce gospodarki rynkowej zachwiało okresowo produkcją pod osłonami i pod koniec ostatniej dekady ubiegłego stulecia w produkcji tej nastąpił regres. Do upadku produkcji warzyw pod osłonami przyczynił się z jednej strony kryzys gospodarczy, z drugiej zaś konkurencyjny import warzyw z zagranicy. Ponowny wzrost produkcji warzyw pod osłonami datuje się od 1995 r., kiedy osiągnęła ona poziom 285 tys. t. W kolejnych latach produkcja warzyw spod osłon nieznacznie zwiększała się i w 2000 r. wyniosła 369 tys. t. Produkcja ta nie ma jednak eksportowych możliwości rozwojowych z uwagi na silną konkurencję ze strony państw o uprzywilejowanych warunkach klimatycznych (Hiszpania, Włochy, Grecja) lub państw liderów w zakresie postępu biologicznego, technologicznego czy też technicznego (Holandia, Niemcy).

Plony warzyw gruntowych w Polsce w latach 1960–2000 przedstawiono w tabeli 5. Generalnie należy stwierdzić, że plony wszystkich warzyw od lat 60. pozostają na tym samym poziomie. Nieznacznie wzrosły plony cebuli, kapusty, marchwi i buraków ćwikłowych, nie zmieniły się natomiast plony pomidorów i ogórków. Jest to zjawisko niekorzystne, które powoduje osłabienie konkurencyjności oraz nie przynosi efektywnego wzrostu dochodów rolników. Wynika to głównie z dużego rozdrobnienia produkcji ogrodniczej (gospodarstwa towarowe stanowią tylko 1% ogółu gospodarstw ogrodniczych), relatywnie niskiej intensywności w niektórych działach produkcji, niewielkiego stopnia zmechanizowania, a co za tym idzie – relatywnie niskich plonów i jakości produktów.

Tabela 5

Plony warzyw gruntowych w Polsce w latach 1960–2000 (dt/ha)

Rok	Kapusta	Cebula	Marchew	Buraki ćwikłowe	Ogórki	Pomidory
1960	303	84	192	204	103	93
1965	272	121	186	194	89	96
1970	246	128	196	201	140	126
1975	230	140	164	200	145	138
1980	225	115	194	182	74	59
1985	295	187	251	230	50	99

cd. tabeli 5

1	2	3	4	5	6	7
1990	335	196	264	236	126	143
1991	335	201	259	236	136	151
1992	246	156	211	193	122	142
1993	353	216	274	245	115	127
1994	293	159	221	201	107	127
1995	336	197	247	225	123	141
1996	383	204	275	244	114	97
1997	366	192	270	235	120	94
1998	396	215	297	246	137	150
1999	361	200	278	235	144	154
2000	392	202	274	238	131	148

Źródło: dane GUS.

Spożycie owoców i warzyw w Polsce

O tym, jak ogromną rolę spełniają warzywa i owoce w naszym żywieniu nie trzeba już w chwili obecnej nikogo przekonywać. Owoce i warzywa są potrzebne dla ludzi, gdyż dostarczają niezbędnych i ważnych składników odżywczych, urozmaicają dietę żywieniową oraz zapewniają racjonalne spożycie żywności. Owoce i warzywa ze względu na swoje właściwości odżywcze, dietetyczne, zdrowotne czy smakowe są wyjątkową grupą artykułów żywnościowych. Znaczenie i rola owoców i warzyw polega na tym, że dostarczają one ważnych składników, głównie witamin, związków mineralnych i kwasów organicznych. Związki te wpływają na uodpornianie organizmu przed chorobami, a także w ich przezwyciężeniu. Warzywa i owoce nie tylko są pokarmem, stosuje się je także jako środki lecznicze o wyjątkowych właściwościach przeciwnieinfekcyjnych, przeciwwirusowych i bakteriobójczych. Poza tym związków tych nie jest w stanie zastąpić żaden inny produkt spożywczy.

Niedostatek owoców i warzyw w diecie człowieka jest przyczyną niskiej odporności organizmu, co w konsekwencji doprowadza do częstych infekcji, osłabienia i zmęczenia, złego samopoczucia, bólów głowy itp. Odkrycie witamin i ich znaczenia dla organizmu ludzkiego przesunęło owoce i warzywa z grupy artykułów będących dodatkami smakowymi do grupy artykułów podstawowych i niezbędnych w racjonalnym żywieniu człowieka. Warzywa i owoce są źródłem składników mineralnych ważnych dla przemiany materii, regulacji procesów spalania, ciśnienia i gospodarki wodnej. Zapobiegają one wielu schorzeniom, m.in. próchnicy zębów, krzywicy, odwapnieniu kości, anemii. Dostarczają również organizmowi błonnika, niezbędnego do pobudzenia trawienia [Kubiak 1999].

Spożycie owoców i warzyw w Polsce przedstawiają dane zawarte w tabeli 6. W ciągu ostatnich 30 lat spożycie owoców zwiększyło się z 33 kg na osobę w 1970 r. do 51 kg na osobę w 2000 r. (wzrost o 54,5%). Zwiększyło się też spożycie warzyw – z 98 kg na osobę w 1970 r. do 120 kg na osobę w 2000 r. (wzrost o ok. 22,4%).

Tabela 6

Spożycie owoców, warzyw i soków w Polsce w latach 1970–2000 w kg na osobę (krajowych i importowanych)

Rok	Owoce		Warzywa	Soki w l/osobę
	ogółem	w tym z importu		
1970	33	–	98	–
1975	34	–	94	–
1980	38	–	101	2,6
1985	29	–	105	–
1990	29	–	119	3,6
1991	37	–	125	3,6
1992	41	14	116	5,5
1993	45	13	122	6,1
1994	35	15	116	6,4
1995	41	17	120	9,1
1996	50	20	116	12,9
1997	53	20	125	14,5
1998	54	23	128	14,7
1999	54	26	120	15,1
2000	51	25	120	17,0

Źródło: dane GUS.

Dotychczasowy wzrost spożycia owoców w Polsce był nieregularny i ulegał częstym wahanom. W długim okresie obserwuje się jednak wyraźne zwiększenie jego poziomu oraz stały proces jego racjonalizacji, polegający na poprawie struktury asortymentowej, wzroście udziału produktów przetworzonych i uszlachetnionych oraz bardziej równomiernym rozkładzie spożycia w ciągu roku. Tendencje te nasiliły się zwłaszcza w ostatnich latach wraz ze zmianą systemu gospodarczego.

Podstawowe prawidłowości występujące w spożyciu owoców w naszym kraju to:

- duży udział w konsumpcji jabłek i owoców jagodowych (mimo notowanego wzrostu spożycia owoców południowych),
- mały udział w spożyciu przetworów owocowych (zwłaszcza mrożonek),
- duża sezonowość spożycia,

- znaczne zróżnicowanie spożycia wg grup społeczno-zawodowych ludności,
- wysoki udział samozaopatrzenia (35%),
- dynamiczny wzrost poziomu spożycia soków i napojów owocowych,
- szybko rosnące spożycie owoców importowanych [Kubiak 1998].

Spożycie owoców importowanych wzrosło z 14 kg na osobę w 1992 r. do 25 kg na osobę w 2000 r. (o 78,5%). W strukturze spożycia owoców importowanych na pierwszych miejscach plasują się banany, pomarańcze i cytryny.

Stosunkowo szybki jest w Polsce również wzrost spożycia soków i napojów owocowych. Wynosił on w 1980 r. tylko 2,6 l na osobę, w 1990 r. 3,6 l na osobę, a w 2000 r. już 17 l na osobę (wzrost ponad 6-krotny). Mimo wysokiej dynamiki spożycia soków w naszym kraju w ostatnich latach, nadal jest ono niższe niż w krajach zachodnioeuropejskich, w których poziom spożycia jest trzykrotnie wyższy (np. w Niemczech przekracza 40 l na osobę).

Polska należy za to do czołówki krajów europejskich o najwyższym spożyciu warzyw (poza Hiszpanią, Włochami i Grecją). Pod względem wielkości spożycia warzyw wyprzedzamy takie kraje, jak: Belgia, Holandia, Niemcy, Wielka Brytania. Roczne spożycie warzyw na jednego mieszkańca wynosi obecnie ponad 120 kg na osobę. Korzystnie na wzrost spożycia warzyw wpływa utrzymująca się na wysokim poziomie produkcja. W spożyciu ilościowym Polska dorównuje innym krajom europejskim, jednak asortyment spożywanych warzyw jest stosunkowo ubogi. Szczególnie niskie jest spożycie warzyw spod osłon, liściowych i fasoli szparagowej.

W świetle analizy spożycia warzyw w innych krajach niepokojące jest to, że bardzo powolne są zmiany w gatunkowej strukturze produkcji warzyw. Nadal za duży jest udział gatunków nie wymagających skomplikowanych technologii uprawy, a za mały warzyw bardziej wartościowych, trudniejszych w uprawie i zagrożonych większym ryzykiem produkcyjnym.

Wnioski

1. Znaczenie ogrodnictwa w całym kompleksie gospodarki żywnościowej jest duże. Produkty ogrodnicze stanowią 40% towarowej produkcji roślinnej, około 25% eksportu rolno-spożywczego oraz 12–16% ogółu spożywanych produktów żywnościowych. Polska w europejskiej produkcji owoców i warzyw zajmuje odpowiednio 6. i 3. miejsce i pozycja ta utrzymuje się w ostatnich latach na stałym poziomie.

2. Produkcja owoców w Polsce w latach 1950–2000 zwiększyła się ponad 8-krotnie i osiągnęła w 2000 r. poziom ponad 1,8 mln ton. Największa produkcja owoców była w 1997 r., kiedy to osiągnięto poziom prawie 2,5 mln ton.

W 2000 r. w zbiorach owoców największy udział stanowiły jabłka (prawie 80% zbiorów), wiśnie (7,6%) oraz śliwki (ok. 5,8%). Wśród owoców jagodowych w zbiorach dominują truskawki (prawie 42% zbiorów), porzeczki (prawie 36%) oraz maliny (blisko 10%).

3. Produkcja warzyw w badanych latach wzrosła w mniejszym stopniu, gdyż 2,5-krotnie. Poziom produkcji warzyw wzrastał do lat 90. i ukształtował się na poziomie 5,5 mln ton rocznie. W 2000 r. w zbiorach warzyw największy udział stanowiły zbiory kapusty (34%), marchwi (17%) oraz cebuli (13%).

4. Plony warzyw pozostają, niestety, na tym samym poziomie od lat 60. Jest to zjawisko niekorzystne, powoduje bowiem osłabienie konkurencyjności oraz nie przynosi oczekiwanego wzrostu dochodów ogrodników.

5. Dotychczasowy wzrost spożycia owoców był nieregularny i ulegał wahaniom w poszczególnych latach. W długim okresie obserwuje się jednak zwiększenie poziomu spożycia owoców, poprawę struktury asortymentowej owoców oraz bardziej równomierny rozkład ich spożycia w ciągu roku. W analizowanych latach nastąpił wzrost spożycia owoców (o ponad 54%) oraz warzyw (o ponad 22%). Największą dynamikę wzrostu odnotowano w przypadku spożycia soków i napojów (wzrost ponad 6-krotny).

Literatura

- KUBIAK K., KRAJEWSKI A.: *Podstawowe informacje o rynku ważniejszych gatunków owoców i warzyw w Polsce (1990–2000)*. COBRO, Warszawa 2001.
- KUBIAK K.: *Raport o stanie polskiego ogrodnictwa (1990–1998)*. COBRO, Warszawa 1999.
- KUBIAK K.: *Spożycie owoców i warzyw w Polsce*. COBRO, Warszawa 1998.
- KUBIAK K.: *Strategia rozwojowa ogrodnictwa*. www.agrosan.haslo.pl, 2001.
- Raporty Rynkowe IERGŻ. Rynek Owoców i Warzyw* nr 6/1995 i 12/1998.
- Roczniki Statystyczne GUS. 1960–2000. Warszawa.
- SKAPSKI H.: *Strategia rozwoju produkcji warzyw polowych i pod osłonami w Polsce do roku 2010*. www.agrosan.haslo.pl, 2001.

Production and Consumption of Fruits and Vegetables in Poland

Abstract

The paper presents the level and structure of horticultural and pomicultural production in Poland. Furthermore, the consumption of fruits and vegetables is analysed.

Within the European producers of fruits and vegetables Poland is placed on sixth and third positions respectively. In the period of 1950–1999, pomicultural production expanded in volume more than 8 times, whereas the horticultural production level increased 2.5 times. Apples constitute the main item of global fruit crops and their share accounts for 80%. In the case of vegetables, the biggest shares of their total harvests were noted for cabbage (34%), carrot (17%) and onion (13%).

The study shows that between 1970 and 2000 the consumption of fruits increased by 54% and vegetables by 22% correspondingly. It was observed that consumption of juices and drinks rose the fastest (i.e. six-fold).